

mericano que se extraña aquí; una nueva ola de nuevo periodismo que conecta con el empuje de la actual narrativa norteamericana.

Como se dijo al inicio de estas páginas, tal vez el aporte más novedoso del libro sea el capítulo dedicado al fotoperiodismo literario, un término muy novedoso a mi entender. Dicen sus autores, Jorge Miguel Rodríguez y Pilar Irala, que esta modalidad es periodística “porque cumplen su función fundamental de informar y, al mismo tiempo, son literatura en tanto se sirven de los recursos artísticos-poéticos para acentuar ciertos aspectos de la realidad”, y añaden: “los periodistas literarios se sirven de las palabras y los *fotoperiodistas literarios* dominan los recursos visuales y la luz para iluminar esos rincones oscuros del mundo”. Que duda cabe que las imágenes están aportando, desde hace ya más

de un siglo, una nueva poética de la mirada, de la narratividad. Y cuando esas imágenes se mueven y se editan traspasan los límites de la objetividad que a modo de corsé mantuvo a raya la palabra en el periodismo. Es posible que el documental creativo que ha surgido en la última década haya tenido una influencia significativa en los nuevos estilos narrativos, igual que la invención del cine lo tuvo en el naturalismo literario.

En aquel encuentro bogotano saqué la conclusión de que Germán Castro Caycedo representaba a la vieja y fantástica escuela de periodistas tan comprometidos con la realidad como amantes de la literatura. De sus lectores han surgido generaciones de reporteros que hay que observar con atención. Los textos de *Periodismo literario* animan a ello.

Francesc Barata

163

≡ *Manuals per tastar la ràdio de manera autònoma*

LUENGO, Tomàs. *Cómo elaborar informativos en radio*. Sevilla: Comunicación Social, 2010.

BLANCH, Margarita; LÁZARO, Patricia. *Aula de locución*. Madrid: Cátedra, 2010.

Són dues publicacions que tenen en comú quatre aspectes: són dos manuals de ràdio bàsics; estan escrits en un llenguatge planer, directe i ple d'exemples; tots dos arrenquen de l'experiència dels seus autors —en el cas de Luengo, del seu pas per la ràdio local i privada, i, en el cas de Blanch i

Lázaro, del seu dia a dia a les aules de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB)—; i ambdós llibres es dirigeixen, sense amagar-se'n, a un públic molt ben definit —els *aprenents* de periodista-locutor de ràdio—. L'objectiu de les dues publicacions també coincideix: fer-los la feina més fàcil als alumnes.

Tant Luengo com les investigadores de la UAB busquen situar els estudiants en un context ordinari, el de les pràctiques de ràdio de la universitat, i resoldre'ls dubtes, plantejaments o situacions que sovint encaren els alumnes i que no saben ben bé com solucionar. Només per això ja són fàcilment recomanables. Tenen, però, una diferència

notable. Mentre el llibre de Blanch i Lázaro reflecteix que és el resultat de molts anys d'experiència i l'efecte d'haver treballat amb centenars de casos plantejats pels alumnes, el manual de Luengo, en canvi, parteix de l'única experiència personal de l'autor, cosa que a vegades el porta a categoritzacions que, sota el nostre punt de vista, no poden ser generalitzades.

Cómo elaborar informativos en radio serà ben acollit pels alumnes per dos motius. Està farcit d'exemples i només té 57 pàgines dedicades a descriure i a estructurar com i per què s'han de fer d'una determinada manera els informatius de ràdio de les emissores locals, a partir de les rutines practicades pel propi escriptor. És un manual i, com a tal, les reflexions teòriques estan en un segon pla. El llibre compta amb una important part final dedicada a recopilar models d'escrips oficials que sovint serveixen de font per als periodistes, que l'autor vol que serveixin de pràctica per als estudiants. Al final hi ha un glossari de vocabulari tècnic de ràdio, el qual també és d'agrair i serà especialment útil per als estudiants, però també per als interessats en el món radiofònic que mai no l'han tastat professionalment parlant.

Segons l'autor, els informatius locals de ràdio haurien de seguir la mateixa tònica que els d'una emissora d'àmbit estatal, però ocupant-se de servir l'actualitat al seu territori més proper, tesi aquesta a la qual donem suport enterament.

L'autor desgrana com cal fer un informatiu de ràdio en una emissora que té mancances importants, tant tècniques com humanes, que sota el seu punt de vista són els principals esculls amb que xoca la ràdio local. Afirmació lògica i

compartida, no com la detectada a la pàgina 30 del llibre. Luengo explica que en les emissores locals, la premsa local i nacional sovint es pren com a font principal d'informació i que fins i tot hi ha informatius locals de ràdio que es fan a base de llegir el diari per antena. Ens sembla perillós fer afirmacions d'aquesta magnitud. Potser és cert a partir de la seva experiència —l'autor declara que ell ha desenvolupat la seva carrera professional a Andalusia, a Onda Cero i la Cope—, però és molt arriscat aventurar-se a generalitzar-ho, ja que a Catalunya hi ha emissores privades i locals que sovint són citades a la premsa local com a font principal o des de l'autoria d'una primícia informativa que els diaris segueixen el dia següent.

Tampoc no estariem d'acord en l'afirmació que enregistrant falques, els periodistes de la ràdio local agafen pràctica oral. "Es un buen ejercicio práctico que en las radios locales se ejercita muy a menudo, porque allí hay que hacer de todo un poco" (Luengo, 2010: 14). Des d'aquí apostariem per altres pràctiques. Si la ràdio, per més local i privada que sigui, està ben estructurada i és professional, tindrà veus suficients, fora de les informatives, per poder locutar les falques. En aquest sentit, cal recordar les recomanacions ètiques del Codi deontològic del Col·legi de Periodistes de Catalunya i puntualitzar millor aquestes reflexions, ja que aquest manual serà recomanat des de la universitat.

Per acabar, hi trobem a faltar una anàlisi important del paper que juga la xarxa en les redaccions de les emissores locals. No ens val, al final del 2010, que és quan es publica aquest manual, justificar la seva manca de descripció en

aquest sentit, amb un "No me atrevo a dar una visión con la perspectiva suficiente de esta fuente informativa" (Luengo, 2010: 31).

A *Aula de locución*, les professores de la UAB fan tot el contrari. Recullen i hi descriuen les "preguntes més freqüents" dels seus estudiants i les resolen. El que ens sembla més interessant del manual no és que les contestin elles, cosa que fan demostrant la pròpia experiència, sinó que a més surten fora de les aules de la universitat i recullen el parer de professionals del món de la ràdio, la locució, el doblatge o la veu. És aquesta una de les aportacions més valuoses d'aquest llibre, la gran quantitat de punts de vista que sobre la manera de parlar en públic s'enllacen a les seves pàgines sota l'epígraf de "voces expertas".

Un altre factor a destacar-ne són els exercicis bàsics de veu que s'inclouen en el manual. *Aula de locución* no explica tan sols per què s'asseca la boca en un

moment de tensió davant del micròfon, per posar-ne només un exemple, sinó que introdueix els alumnes en entrenaments senzills que ells podran incorporar a les seves dinàmiques de locució justament per evitar-ho. En el món professional de la ràdio la pròpia rutina de producció impedeix sovint exercitar-se tal com caldria en aquest sentit. Potser això caldria remarcar-ho en un manual pensat segurament amb la finalitat que els alumnes el facin servir sense cap mena d'acompanyament; justament perquè els aprenents de periodista de ràdio vegin que les coses que valen no són només aquelles que es fan a la pràctica professional.

El llibre no dubta a incorporar una ullada al passat més clàssic, arrencant la introducció a la Grècia clàssica i fixant-se en els primers oradors. Ens ha agradat. Evidencia la vella dita que les coses més senzilles són les millors.

Sílvia Espinosa

≡ *Una visión poliédrica*

SALGADO LOSADA, Alejandro (coord.). *Creatividad en televisión. Entretenimiento y ficción*. Madrid: Fragua, 2010.

El libro recoge parte de las ponencias del encuentro profesional y académico que tuvo lugar en la Universidad Pontificia de Salamanca en marzo de 2009: *Creatividad en Televisión: entretenimiento y ficción*. El congreso, organizado por la Universidad en colaboración con la Academia de las Ciencias y las Artes de Televisión, reunió a destacados estudiosos y profesionales que, a un año del

"apagón analógico", debatieron en torno a los nuevos retos que afronta el sector audiovisual. El libro ahora publicado, fruto de esa puesta en común, sigue siendo de absoluta actualidad dada la gran calidad de sus planteamientos que van más allá del momento en el que se formularon. A destacar también el hecho que la Universidad de Salamanca centrase su atención no sólo en la ficción, sino también en el entretenimiento televisivo, género éste no siempre suficientemente valorado en el papel que desempeña en la construcción de la parrilla y en el imaginario de la audiencia.